

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

ZAVOD ZA PRESTAJANJE MLADOLETNIŠKEGA ZAPORA IN KAZNI ZAPORA CELJE

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o zavodu:

► **Tip zavoda:** javni, zavod za prestajanje kazni zavora (za mladoletnike z območja vseh sodnih okrožij v Republiki Sloveniji, ki so obsojeni na mladoletniški zapor, mlajše polnoletne obsojence (do 23. leta starosti) z območja vseh sodnih okrožij v Republiki Sloveniji, ki so obsojeni na kazen zavora nad eno do petih let ali jim ostanek kazni po vštetju pripora ne presega petih let zavora, mlajše polnoletne obsojence (do 23. leta starosti) z območja sodnega okrožja Celje, ki so obsojeni na kazen do petih let zavora ali jim ostanek kazni po vštetju pripora ne presega petih let zavora, mladoletnike z območja vseh sodnih okrožij v Republiki Sloveniji, če so obsojeni na mladoletniški zapor, mlajše polnoletne obsojence (do 23. leta starosti) z območja vseh sodnih okrožij v Republiki Sloveniji, če so obsojeni na kazen zavora do petih let ali jim ostanek kazni po vštetju pripora ne presega petih let zavora, mladoletnike z območja vseh sodnih okrožij v Republiki Sloveniji, če so obsojeni na mladoletniški zapor; za moške, ki jim je bil določen uklonilni zapor v postopku o prekršku z območja Mestne občine Celje, občin Vojnik, Štore, Dobrna, Laško, Radeče, Mozirje, Gornji Grad, Ljubno, Solčava, Luče, Nazarje, Slovenske Konjice, Vitanje, Zreče, Šentjur, Dobje, Šmarje pri Jelšah, Kozje, Bistrica ob Sotli, Podčetrtek, Rogaška Slatina, Rogatec, Mestne občine Velenje, Šmartno ob Paki, Šoštanj, Žalec, Vransko, Tabor, Prebold, Braslovče, Polzela in Rečica ob Savinji; za osebe, zoper katere je pristojno sodišče odredilo pripor oziroma pridržanje, če je pripor odredilo Okrožno sodišče v Celju oziroma za pripornice Okrožno sodišče v Mariboru, Ptuju, Slovenj Gradcu ali Murski Soboti).

► **Kategorije nastanjenih oseb:** obsojenci, priporniki in pripornice, osebe, zoper katere se izvršuje uklonilni zapor in mladoletniki obsojeni na mladoletniški zapor.

► **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost zavoda na dan obiska:** 96 (od tega za obsojence 65, za pripornike 18 in za pripornice tri, za presajanje uklonilnega zavora pa 10

mest), dejansko¹ 37 obsojencev, 28 pripornikov in pet oseb na prestajanju uklonilnega zapora – skupaj 70 (73 odstotna zasedenost)².

Potek obiska in priprava poročila:

- ▶ Obisk je bil **najavljen. Opravljen je bil 2. junija 2011.**

- ▶ **Skupina za obisk:** trije predstavniki Varuha (univerzitetni diplomirani pravnik, univerzitetna diplomirana pravica, specialist kriminalističnega preiskovanja), en predstavnik izbranih nevladnih organizacij (Rdeči Križ Slovenije), in pogodbeni izvedenka za področje zdravstvene oskrbe (dr. med., spec. psih.).

- ▶ **Vsebina obiska:** uvodni in zaključni razgovor z direktorico zavoda, ogled bivalnih in še nekaterih drugih prostorov in razgovori s prisotnimi zaprtimi osebami.

¹ Tudi ob tokratnem obisku je bilo sicer ugotovljeno, da se zavod ne ubada s prezasedenostjo.

² V tej zvezi je GUURSIKS poudaril, da v zavodu prezasedenost kapacitet ni prisotna. Nastanitvene kapacitete v priporniškem oddelku je namreč mogoče povečati na račun zmanjšanja kapacitet za nastanitev obsojencev in mladoletnikov, katere že dalj časa niso zasedene 100 odstotno. Bivalni prostori obsojencev, v katerih že bivajo priporniki, se nahajajo v istem nadstropju kot je oddelek za pripor, zato je možno izvajati varovanje in nadzor nad priporniki brez povečanja števila pravosodnih policistov, ki skrbijo za varnost ter red in disciplino v oddelku pripora. Podobno GUURSIKS tudi ne vidi ovir za zagotovitev ločenosti bivalnih prostorov obsojencev od pripornikov oziroma drugih zaprtih oseb. Zavodu je GUURSIKS naložil dolžnost, da poskrbi za ustrezno uskladitev kapacitet za nastanitev pripornikov v okviru realnih prostorskih možnosti.

► **Poročanje:** poročilo o obisku smo po pošti posredovali Generalnemu uradu Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (v nadaljevanju: GUURSIKS), zavodu pa v vednost 22. 8. 2011, skupaj s predlogom, da ga obravnava ter nam v roku 30 dni sporoči njegova stališča; tozadevni odgovor smo prejeli 6. 10. 2011, torej 45. dan po odpremi.

► DPM je posebej pohvalil

- da zavod dejansko skrbi za redno pleskanje bivalnih in ostalih prostorov³,
- vzdrževalna dela⁴,
- da si zavod prizadeva vključiti čim več zaprtih oseb v različne aktivnosti⁵,
- namestitev telefonske govornice na sprehajališču, zaradi česar je tudi pripornikom zagotovljeno praktično neomejeno telefoniranje v času prebivanja na prostem,
- stanje glede zaposlitve pripornikov (v primerjavi z ugotovitvami ob zadnjem obisku)⁶,
- da je zavod upošteval predlog DPM ob zadnjem obisku glede načina deljenja kruha zaprtim osebam, saj pripomb glede delitve kruha ob tokratnem obisku nismo slišali in
- profesionalen odnos pravosodnih policistov do zaprtih oseb⁷.

³ Zavod v zadnjem letu sicer ni izvedel nobenih večjih investicijskih del, bilo pa je opravljeno pleskanje večine prostorov zavoda (bivalnih, skupnih in tudi pisarn zaposlenih). Direktorica zavoda je v tej zvezi pojasnila, da se pleskanje prostorov nadaljuje tudi v tem letu v skladu z izdelanim planom pleskanja.

⁴ Direktorica je pojasnila, da so bile v tem letu opravljane še nekatere posodobitve oziroma obnova tal v skupni dvorani, obnova vseh dotrajanih tušev, montirana telefonska govornica na sprehajališču pripora, menjava dotrajanih senčil oken na obsojniškem oddelku, menjava vrat na sprehajalno dvorišče, menjava vrat v nekaj službeni prostorov ter ureditev prezračevalne naprave v kuhinji zavoda.

⁵ V zavodu enkrat tedensko po oddelkih (če je za to interes) potekajo tematsko obarvane delavnice – sestavljanje maket in sestavljanek). Vsak drugi mesec (če je le mogoče) zavod za zaprte osebe organizira različne prireditve – npr. ogled predstave »Čefurji raus«, potopisno predavanje, gledališko igro, nastop raperja.

⁶ Tako je bilo od 28 priprtih oseb zaposlenih 8, eden pa je bil v postopku zaposlitve (ob zadnjem obisku v lanskem letu je od 45 pripornikov delalo le 5).

⁷ Tudi med tokratnim obiskom nismo slišali pripomb zaprtih oseb na delo pravosodnih policistov, slišali pa smo kar nekaj pohval, glede odnosa pravosodnih policistov.

DPM: opazili pa smo, da v prostoru sanitarij za pravosodne policiste na tušu (še) ni nameščena zaščitna zavesa, kar ocenjujemo kot pomanjkljivost⁸.

DPM: ponovno kot pomanjkljivost ugotavljamo, da nihče izmed pripornikov ni bil vključen v kakršnokoli obliko izobraževanja.

DPM: tudi tokrat smo v oddelku pripora slišali posamične pripombe, da pri obrokih ni priloženega noža. Vendar po zagotovitvi direktorice zavoda, naj bi bil nož pri obroku zagotovljen vsaki zaprti osebi, kadar je to potrebno, ali če to pripornik posebej izrazi. Pričakujemo, da je pojasnilo direktorice točno in da imajo zaprte osebe (tudi priporniki) nož ob obrokih hrane zagotovljen vedno, kadar je ta potreben.

DPM: pričakujemo, da bo zavod s sodelovanjem s projektom Človek, ki izvaja individualne obravnave (tudi v priporu) in z zavodom VIR, ki se poleg odvisnosti od nedovoljenih psihoaktivnih snovi, ukvarja tudi z odvisnostmi od alkohola, nadaljeval tudi v prihodnje⁹. Predlagamo, da zavod vложи več navora v to, da najde način, da bo pritegnil k sodelovanju v programu tudi zaprte osebe, ki v programu sedaj še ne sodelujejo¹⁰.

GUURSIKS: strinjamo se, da je zavod izboljšal zaposlovanje pripornikov, kar je vsekakor usmeritev, ki jo podpiramo tudi v ostalih zavodih. Enaka usmeritev je tudi glede izobraževanja pripornikov, zato bo zavod v prihodnje poskrbel, da bo tudi pripornikom omogočil vključevanje v razne izobraževalne programe, kot to že izvajajo v nekaterih drugih zavodih.

GUURSIKS: menimo, da pripombam glede količinsko premajhnih obrokov hrane posameznikom ni mogoče slediti, saj je velika verjetnost, da tako nezadovoljstvo nekaterih zaprtih oseb izvira iz povsem drugih razlogov, kot pa zaradi preskromnih obrokov hrane. Dopuščamo pa možnost, da se kdaj zgodi, da zaprta oseba v jedilnem priboru ne dobi jedilnega noža, saj je to odvisno od posameznikov, ki zaprtim osebam obroke hrane delijo. S tega razloga menimo, da je opozorilo varuha potrebno preveriti ter izvajati nadzor s strani odgovornih v zavodu.

GUURSIKS: obravnava odvisnosti v zavodih za prestajanje kazni zavora poteka po strokovnih navodilih za obravnavo zaprtih oseb, odvisnikov od prepovedanih drog, in vključuje tudi sodelovanje z zdravnikom in psihiatrom. V zavodu je del strokovne skupine medicinska sestra, ki sproti informira strokovne delavce o pomembnih zadevah vezanih na področje obravnave odvisnosti s strani psihiatra ali zdravnika. Ravno tako informira zdravnika in

⁸ Ob tokratnem obisku je bilo ugotovljeno, da je bil upoštevan predlog DPM iz zadnjega obiska po izboljšanju razmer v garderobnih prostorih pravosodnih policistov. Te so bile namreč obnovljene (zamenjan pod in prepletkano, obnovljeni so bili sanitarni prostori), še vedno pa so bile utesnjene (premajhne).

⁹ Po ugotovitvah izvedenke, ki je sodelovala pri obisku, ima težave z odvisnostjo približno 30 odstotkov zaprtih oseb.

¹⁰ Po podatkih, s katerimi sicer razpolaga zavod, je 11 oseb podpisalo program zaradi težav z odvisnostjo, vendar le štiri ta program uspešno izvajajo, oziroma v njem sodelujejo.

psihiatra o pomembnih ugotovitvah strokovne skupine. Ob tem velja omeniti, da je najpomembnejši dejavnik v vsakem programu obravnave odvisnosti, odločitev posameznika za vključitev. V kolikor se obsojenec ne odloči za podpis programa obravnave ali v primeru zdrsa, strokovni delavci opravijo z njim motivacijski razgovor, s katerim skušajo obsojenca spodbujati in dodatno motivirati za možnost obravnave odvisnosti s strani zunanjih institucij (Projekt Človek in Inštitut Vir Celje).

DPM: Kot pomanjkljivost štejemo dejstvo, da zavod v času obiska DPM ni razpolagal z nobenim prevodom novega hišnega reda kljub temu, da je le-ta v veljavi od konca leta 2010.

GUURSIKS: zavod, kakor tudi ostale zavode, smo pisno zadolžili, da poskrbijo za prevode spremenjenih členov z upoštevanjem obstoječih prevodov in da pripravijo čistopis angleške različice hišnih in dnevnih redov.

GUURSIKS je tudi še posebej izpostavil, da kljub dejstvu, da DPM tokrat od obsojencev ni slišal pritožb glede režima obiskov oziroma, da se ta režim od zadnjega obiska Varuha v zavodu ni spremenil, meni, da obstaja možnost, da se nenadzorovani obiski izvajajo ločeno od nadzorovanih. Zavod ima namreč na malem notranjem dvorišču na razpolago dve sobi za obiske. Poleg tega je treba upoštevati tudi dejstvo, da se v zavodu po hišnem in dnevnem redu obiski izvajajo ob sobotah in nedeljah od 8.00 do 17. 00 ure, zato je v tem terminu verjetno možno primerno organizirati obiske posebej za tiste obsojence, ki jim je zavod podelil ugodnost nenadzorovanega obiska.